

Massmedias roll i en krissituation

RFV, Tammerfors 6.3.2018

Klas Backholm

Den onödiga journalisten?

Journalisterna trillar i vägen, stör räddningspersonal, gör det hela värre... Vad har de där att göra?

I första skedet av en kris vill vi få information från källor vi litar på. Och de källorna är främst massmedier

Våra förväntningar gör att någon måste göra jobbet – och det är journalisterna

Den onödiga journalisten?

Men varför måste de åka till platsen – och prata med de drabbade?

Skjut inte budbäraren. Vi förväntar oss att få vissa kategorier fyllda:
läsa om ögonvittnen, höra något från platsen...

Massmedier har också de etablerade kanaler och rutiner som behövs
för att snabbt få ut informationen

Den onödiga journalisten?

7. Lagstiftning

6.

Rättsprocesser

Åbo Akademi
University

1. Vad när
hur?
Grundfakta

2.
Myndigheter
bekräftar fakta

Krisen

5. Vad händer
nu?

3. Ögonvittnen
berättar

4.
Syndaböcker
förklaringar

9. Nya
liknande kriser

8. Årsdagar
och högtider

Den omöjliga situationen?

Journalistens produktionsprocess går inte alltid ihop med andra yrkesgruppers rutiner. Problem kan uppkomma pga...

...den snabba produktionstakten – allt ska ut direkt

...att flera journalister jobbar parallellt med samma frågor – och samma kontakter

...att något måste man ha – svarar inte den som borde, tar man till en (sämre) plan B

Den omöjliga situationen?

Presskontakterna kan få svårt att hinna med – och samtidigt hålla sig uppdaterade om hur krisen utvecklas

Journalisten tar sig inte tid att avgöra om en direkt drabbad är så pass i balans att man kan prata med dem eller inte

Journalisten ger inte tillräcklig information om vem man är så att en drabbad kan avgöra om man vill delta eller inte

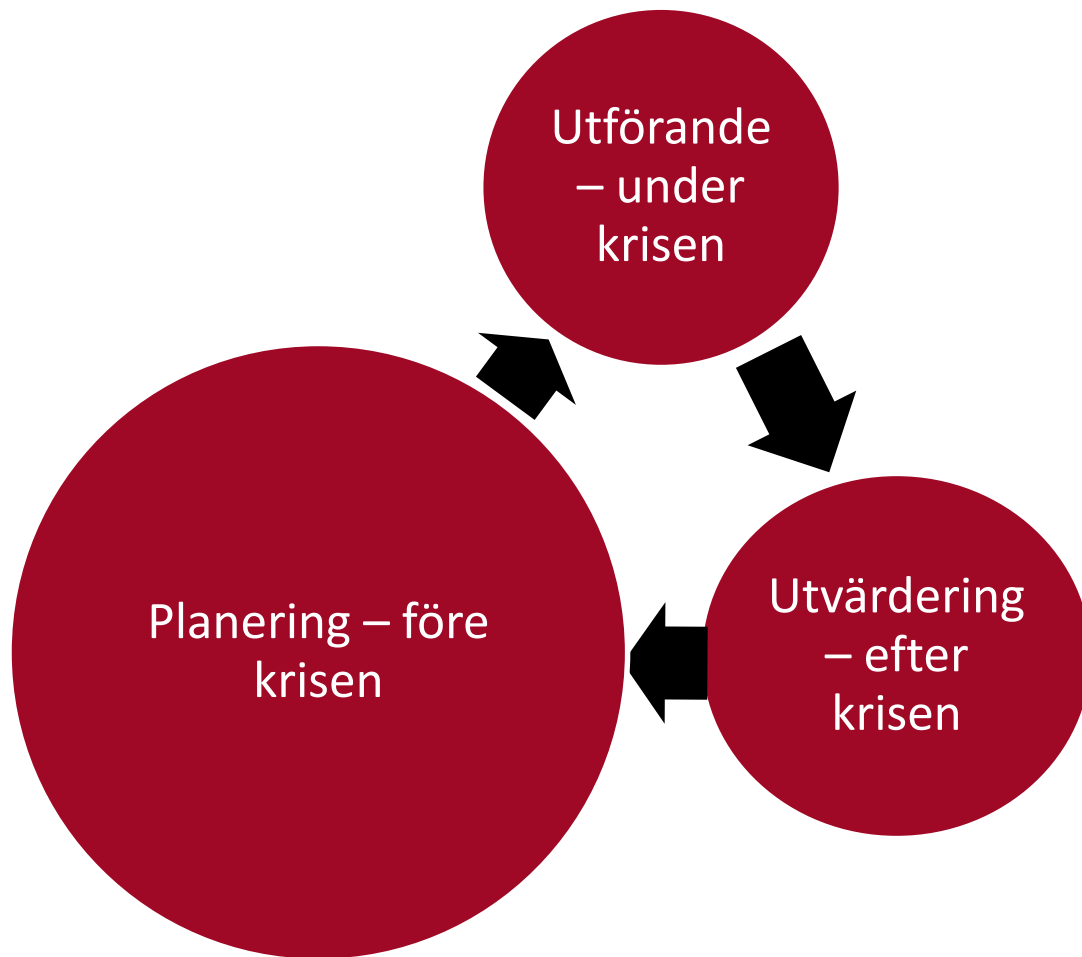

Att göra det omöjliga möjligt

A friendly handshake:
Ta med journalisterna i
arbetet!

Att göra det omöjliga möjligt

Också stor hjälp av att kunna och förstå Journalistreglerna

Tillämpning av lagstiftningen på journalistens arbete – med konkreta tillägg som gäller både journalistens och den intervjuades rättigheter och skyldigheter

Alla i branschen följer dem – och bryter man mot dem blir man "bestraffad" av Opinionsnämnden för massmedier

Får jag se igenom på förhand/rätta det som blivit fel?

17. Intervjuobjekt har rätt att på förhand få veta i vilket sammanhang deras uttalanden kommer att användas.

18. Man bör gå med på intervjuobjekts begäran att få granska sitt uttalande innan det publiceras, om publiceringstidtabellen tillåter det.

Granskningsrätten gäller enbart intervjuobjektets egna uttalanden

19. Journalister ska gå med på intervjuobjekts förbud mot att publicera uttalanden bara ifall omständigheterna efter att intervjun gjordes har förändrats i så väsentlig grad att det vore klart oskäligt att publicera dem.

Får journalisten intervjua minderåriga?

27. Omständigheter som hör till privatlivet och är särskilt känsliga kan publiceras bara med tillåtelse av vederbörande eller om de har en ovanligt stor samhällelig betydelse. Skyddet för privatlivet bör beaktas även då man använder bilder.

28. I informationssökningen och nyhetsförmedlingen om sjukdoms- och dödsfall samt offer för olyckor och brott ska diskretion alltid iakttas.

29. Aktiviteter som äger rum på en offentlig plats är det i allmänhet tillåtet att referera och avbilda utan vederbörandes tillstånd.

Att göra det omöjliga möjligt

Får journalisten intervjua minderåriga? (forts.)

30. Även då offentligt material publiceras bör man iaktta skyddet för privatlivet. Allt offentligt material är inte nödvändigtvis publicerbart. Särskild försiktighet bör iakttas då man behandlar frågor som rör minderåriga.

STT:n tyylikirja: "Kun kyse on poikkeuksellisen järkyttävästä tilanteesta tai arkaluontoisesta haastattelulausunnosta, hanki huoltajien suostumus myös 15 vuotta täyttäneiden alaikäisten haastattelemiseen."

Får journalisten intervjua personer i chock?

28. I informationssökningen och nyhetsförmedlingen om sjukdoms- och dödsfall samt offer för olyckor och brott ska diskretion alltid iakttas.

29. Aktiviteter som äger rum på en offentlig plats är det i allmänhet tillåtet att referera och avbilda utan vederbörandes tillstånd.

30. Även då offentligt material publiceras bör man iaktta skyddet för privatlivet. Allt offentligt material är inte nödvändigtvis publicerbart.

Får journalisten intervjua personer i chock? (forts.)

Dart Center for Journalism and Trauma: "Näkemäsi ihmiset ovat kokeneet valtavan järkytyksen. Jälkeenpäin he eivät ehkä muista mitään siitä, mitä kysyit heiltä tai mitä he vastasivat. On siis tärkeää, että annat heidän rauhassa päättää, jos he haluavat puhua sinulle vai ei. Älä painosta heitä lupaamalla palkkiota tai sanomalla, että haastattelu voisi auttaa muita ihmisiä."

Att göra det omöjliga möjligt

Kom ihåg: ibland blir det för stort att klara av, eller ändå bara fel. Det gör det för journalisterna också:

Men med bra planering har man verktygen för att sedan kunna göra så gott man kan, med det man har.

Hemlaxan

Journalistreglerna:

<https://journalistiliitto.fi/sv/etikochjuridik/journalistreglerna/>

STT:n tyylikirja:

<https://stt.fi/tyylikirja/toimittajan-etiikka-ja-juridiikka/>

Trauma ja journalismi (Dart Center for Journalism and Trauma):

<https://www.sanomalehdet.fi/sanomalehtitieto/journalismi/trauma-ja-journalismi-opas>

